

Een repleik

De bijdrage van Luc Vanneste kan een interessante grondslag voor discussie vormen, op voorwaarde dat men een onderscheid maakt tussen het relevante en het irrelevant in zijn tekst.

1. Vandaag een debat voeren over determinisme en ekonomisme vertrekkend van de zeldzame teksten van Marx hieromtrent, raakt geen grond. De westerse marxistische scholen hebben reeds lang en tamelijk ingrijpend afgerekend met de simplistische interpretaties die gedurende vele jaren, onder voogdij van het stalinisme, moesten doorgaan voor historisch materialisme. De bijdragen hiertoe van Gramsci en dichterbij ons van filosofen zoals Althusser en Poulantzas zijn niet meer weg te denken uit een marxistische benadering. De overwegende invloed - in laatste instantie - van de ekonomische onderbouw doet geen afbreuk aan de autonome waarde van de politieke en ideologische bovenbouw.

De rol van de Staat met zijn repressieve en ideologische staatsapparaten in het maatschappelijk reproductieproces is onontbeerlijk voor de studie van het ekonomische produktie- en reproductieproces. Dit hangt nauw samen met het proces van machtsvorming en machtsuitoefening, dus met de mogelijke overgang van kapitalisme naar socialisme.

2. Luc Vanneste heeft gelijk wanneer hij stelt dat een kollektivisering van de produktiemiddelen niet volstaat om het systeem op te heffen, en dat een nieuwe produktiewijze vereist is.

Ik zou het zo stellen : de kollektivisering van de produktiemiddelen is één van de voorwaarden om tot het socialisme te komen. Andere voorwaarden liggen op het niveau van de uitoefening van de macht : in handen van welke klasse berust de hegemonie ? In termen van westers marxisme - en zijn politieke weerspiegeling in het eurokommunisme - staat hierbij centraal de problematiek van de democratie, en wel in de elkaar aanvullende termen van basisdemocratie en vertegenwoordigende democratie.

In het huidige kapitalisme - dat niets verloren heeft van de essentiële kenmerken

van het kapitalisme - neemt men, onder invloed van de klassenstrijd in zijn verschillende vormen, reeds aspecten waar die als een voorafbeelding kunnen gezien worden van de toekomstige maatschappij.

Dit is het geval met de ontwikkeling van de produktiemiddelen (het "socialiseringproces"), en evenzeer met de processen die zich afspelen op het niveau van de Staat.

Het beleid van de rechtse krachten vandaag bestaat er precies in

1. de politieke invloed van de gemeenschap op de ekonomie te bestrijden en
2. elke vorm van demokratisering te bestrijden.

3. Terecht trekt Luc Vanneste de aandacht op de oneindigheidsambitie van het kapitalisme ; die ambitie botst vandaag met de eindigheid van de wereld, en bedreigt daardoor het bestaan zelve van de mensheid. Daarom moet het kapitalisme vervangen worden door een systeem waarin de eindigheid ingewerkt is. Zulk een systeem vereist in elk geval een democratische besluitvorming, die slechts mogelijk is door het isoleren en ontcrachten van het grootkapitaal, ten voordele van gans de samenleving rond haar kern, de arbeidersklasse.

Persoonlijk vind ik elke discussie omtrent de vermijdelijkheid of de onvermijdelijkheid van het komende socialisme niet belangrijk. Belangrijker is de discussie omtrent wat er ons te doen staat om te verhinderen dat doorheen de crisis, de verspilling en de bewapening, de reproductie van het maatschappelijk en individuele leven zelf bedreigd wordt.

Jef TURF